

FIZETÉSI RENDSZER JELENTÉS

2023

KIEMELT ÜZENETEK

2030-ra

a teljes gazdaságban az elektronikus tranzakciók aránya akár kétharmad is lehet az MNB pénzforgalmi stratégiája alapján

42%-a

az azonnali fizetési rendszerben került teljesítésre az átutalási tranzakcióknak

1,7 millióra

emelkedett a mobiltárcába regisztrált kártyák száma

27%-ra

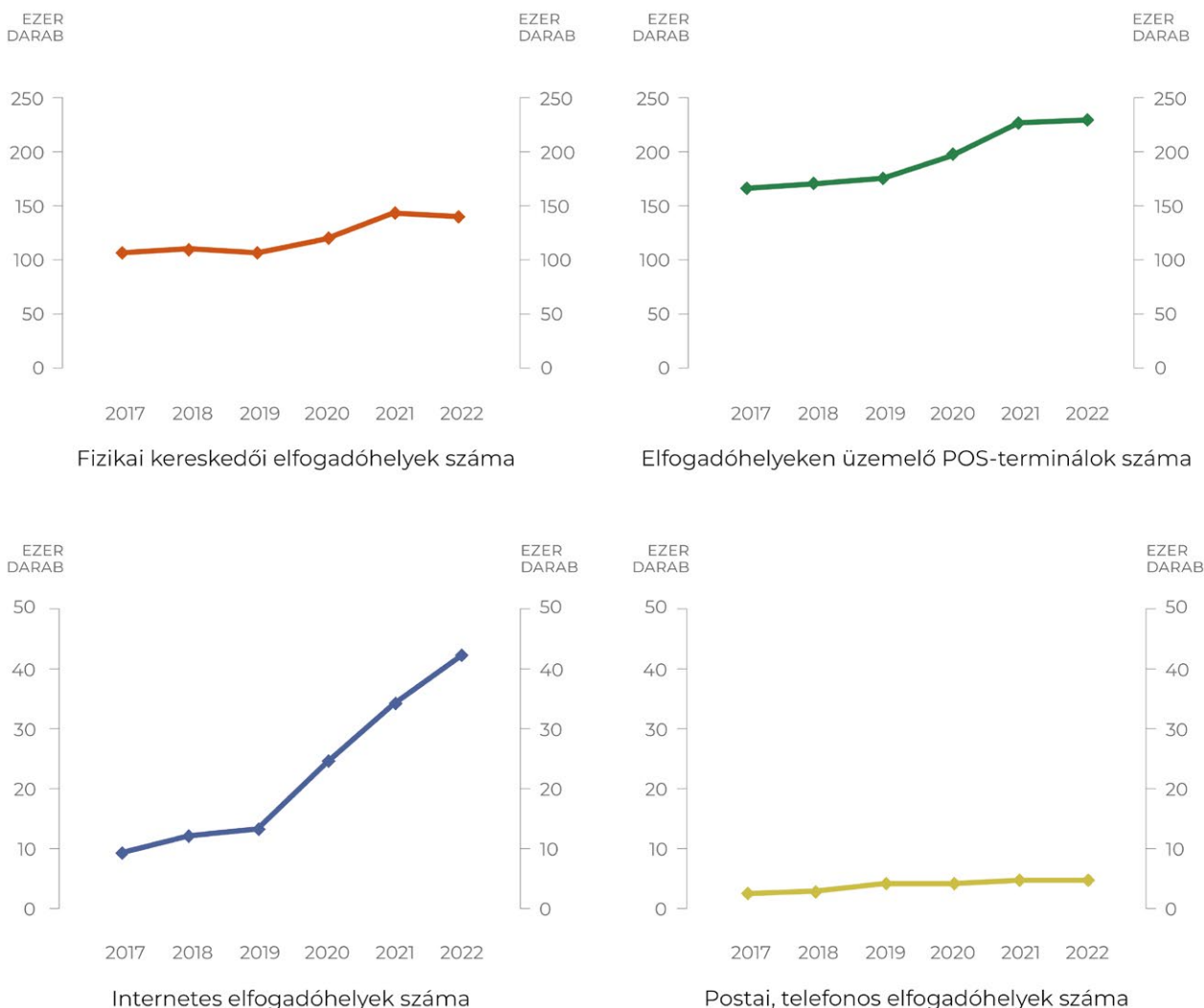
emelkedett azoknak az üzleteknek a száma, ahol már többségben van az elektronikus fizetés

Pénzforgalmi folyamatok

Az elektronikus fizetési infrastruktúrán belül az online kereskedelemhez és a mobilfizetésekhez szükséges infrastruktúra elemek jelentős mértékben bővültek 2022-ben is. Tovább folytatódott az internetes elfogadóhelyek számának növekedése, ezek száma 24 százalékkal, 42 ezerre növekedett. Emellett 37 százalékkal, 1,7 millióra emelkedett a mobiltárcába regisztrált kártyák száma, így már a kártyáknak közel a 18 százaléka regisztrálva van ilyen szolgáltatásba.

A hagyományos kártyaelfogadási infrastruktúra mérete azonban nem változott érdemben, az elfogadóhelyek száma 2 százalékkal csökkent, míg az üzemelő POS terminálok száma gyakorlatilag stagnált. Egyes online pénztárgép használatára kötelezett üzletekben továbbra sem lehet elektronikusan fizetni, ezekben azonban az érintett szektor tranzakcióinak kevesebb, mint 3 százaléka történik.

1. ábra: A hazai fizetési kártyás elfogadói hálózat fejlődése

Továbbra is jelentős ütemben bővül az elektronikus fizetési forgalom, és egyre többször használják az ügyfelek az innovatív fizetési megoldásokat. A kártyás vásárlások száma 23 százalékkal bővült a korábbi magas bázisérték ellenére is, összértékük pedig már az összes készpénzfelvétel értékét is jelentősen meghaladta. Egy év alatt megkétszereződött a mobiltárcás vásárlási tranzakciók száma és értéke is, látható, hogy a szolgáltatást kipróbáló ügyfelek gyakran használják azt, hiszen a mobiltárcába regisztrált kártyák számánál gyorsabban bővült a forgalom. Továbbra is magas az internetes vásárlásokhoz kötődő online kártyás fizetések növekedési

üteme, 2022-ben ez darabszámban meghaladta a 20 százalékot. Az átutalási tranzakciók 42 százaléka az azonnali fizetési rendszerben került teljesítésre, az azonnali tranzakciók darabszáma az összes átutalást jelentősen meghaladó mértékben, 15 százalékkal bővült 2022-ben. A nagymértékű bővülés okai lehetnek többek között a 2022-ben megvalósított gazdaságélénkítő intézkedések, amik hatására több társadalmi csoportban nőtt az elkölthető jövedelem mértéke, valamint a különböző állami támogatási konstrukciók átalakítása, amelyek szintén növelhették a tranzakciós forgalmat.

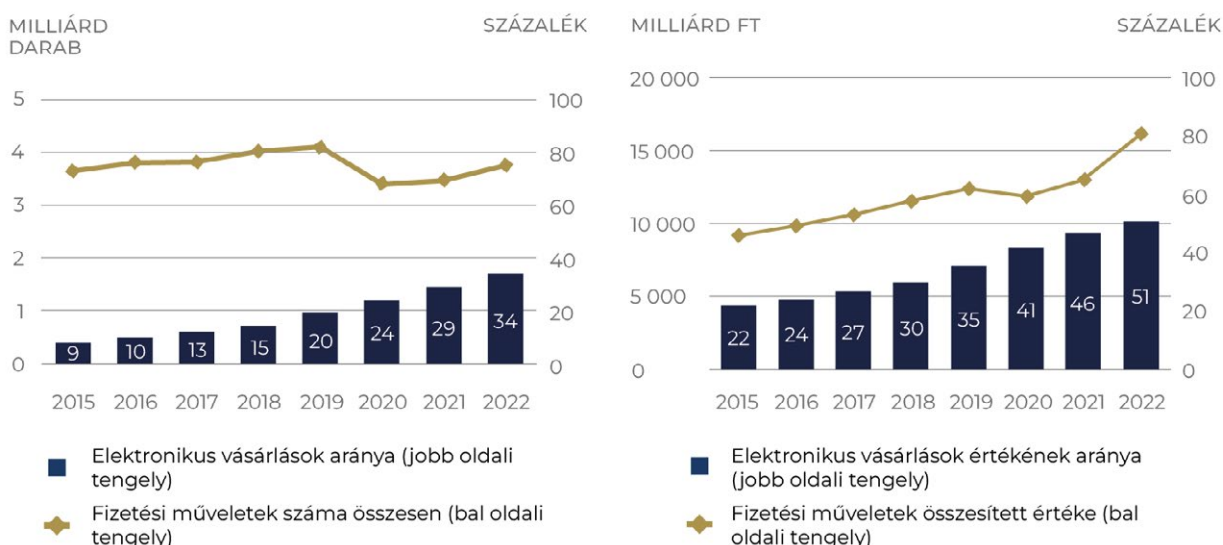
2. ábra: A fizetési számlához kapcsolódó főbb fizetési műveletek darabszámának alakulása

Az online pénztárgépet használó szektorokban a tranzakciók számának már több mint harmada, értékének több mint fele elektronikusan bonyolódik le. Az elektronikus tranzakciók számának aránya az előző évekhez hasonlóan 5 százalékpontot növekedett, így 2022-ben elérte a 34 százalékot. A tranzakciók 78 százaléka 5000 forint alatti volt, itt továbbra is gyakoribb a készpénzhasználat, 5000 forint felett viszont már a tranzakciók több mint felét

elektronikusan fizetik a vásárlók. Fontos fejlemény, hogy az elektronikus fizetést biztosító üzleteken belül a legkisebb, 20 százalék alatti elektronikus tranzakcióarányal rendelkező üzletek száma nagy mértékben csökkent, a 20 százalék felettié pedig nőtt, valamint az 50 százalék feletti elektronikus aránnyal rendelkező üzletek aránya 7 százalékponttal 27 százalékra emelkedett.

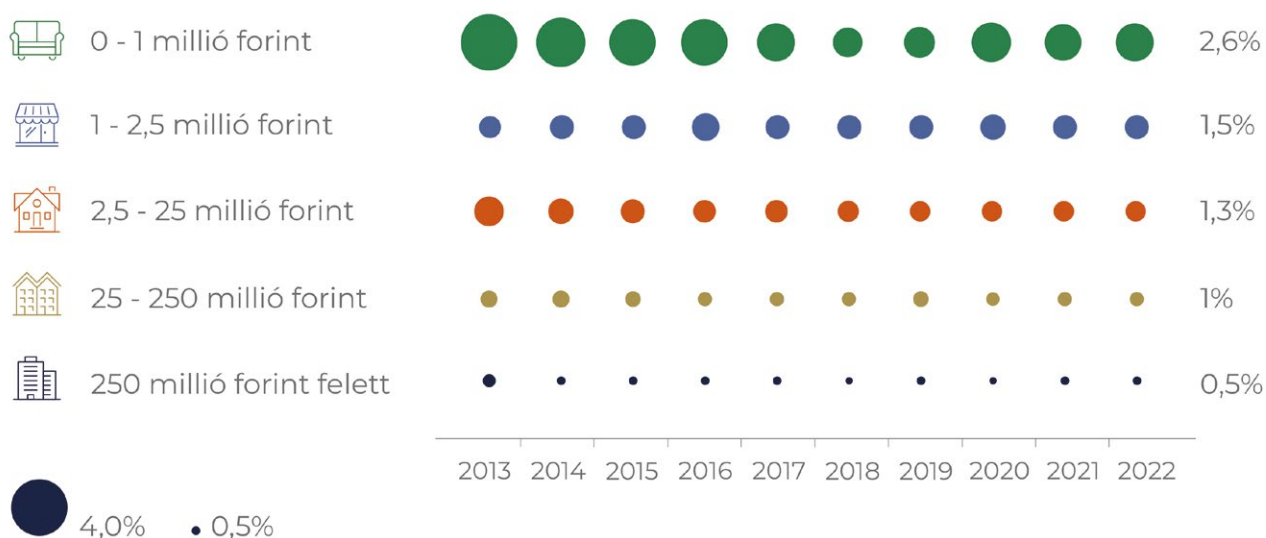
3. ábra: A tranzakciók száma és értéke, valamint az elektronikus tranzakciók aránya az online pénztárgéppel lefedett szektorokban

A hazai szereplők pénzforgalmi szolgáltatásokból származó bevételei 2022-ben az elektronikus fizetési módok forgalmának dinamikus bővülése következtében jelentősen növekedtek az előző évhez képest. A magyarországi pénzforgalmi szolgáltatók 749 milliárd forintos bevétele 20 százalékkal haladja meg a megelőző évi értéket. A bevételek emelkedésével a lakossági ügyfelek pénzforgalmi költségei is nőttek. Mivel számos ügyfél magasabb díjakat fizet, mint a hasonló fizetési szokásokkal rendelkező más ügyfelek, kiemelt hangsúlyt kell

fektetni a jövőben a számlacsomagok és a szolgáltatások díjaira, és az azok közötti váltás lehetőségeire vonatkozó ügyféltájékoztatásra. Emellett a bankkártya-elfogadásból származó bevételek 40 százalékot meghaladó mértékben, 25 milliárd forinttal emelkedtek. A legkisebb kártyás forgalommal rendelkező kereskedők kártyaelfogadási költségei érdemben nem változtak, azonban a közel 2,7 százalékos forgalomarányos költség még mindig kimondottan magas a nagyobb forgalmú kereskedőkkel összevetve.

4. ábra: A kereskedők forgalomarányos kártyaelfogadási költségei negyedéves kereskedői kártyás forgalmi kategóriák szerint

A 2022-es pénzforgalmi ellenőrzések alapján a vizsgált pénzforgalmi szolgáltatók működése általánosságban megfelelő volt, de a legtöbb eljárásban hiányosságok is feltárára kerültek. A 6 pénzforgalmi ellenőrzés során 72 jogsértést tárt fel az MNB, ezek negyede a pénzforgalmi törvény, harmada pedig a pénzforgalmi MNB

rendelet megsértéséhez kötődött. A főbb jogsértések a bejövő összegek haladéktalan jóváírására, a keretszerződés tartalmi követelményére, valamint az előzetes tájékoztatásra, a nyílt bankoláshoz kapcsolódó interfészekre és a díjkimutatás megfelelésére vonatkozó szabályokat érintették.

Pénzügyi infrastruktúrák

A hazai felvigyázott rendszerek nagyon biztonságosak és problémák nélkül támogatták a gazdaságban megnövekedett tranzakciók lebonyolítását. A pénzügyi infrastruktúrák a nemzetközi sztenderdeknek megfelelő megbízhatósággal és hatékonysággal üzemeltek. 2022-ben is megfelelően kezelték a járvány-

helyzet kihívásait, a hibrid munkarendre való áttérés, a távolról is biztosított üzemeltetés nem okozott működési problémát. A felvigyázott rendszerek rendelkezésre állása az előző évekhez képest kismértékben romlott. 2022-ben a hazai felvigyázott rendszerek forgalma értékben 15, tételszámban pedig 4 százalékkal bővült, amelyre továbbra is jellemző a koronavírus-járvány következtében megemelkedett piaci volatilitás (1. táblázat).

1. táblázat: Forgalom alakulása a hazai pénzügyi infrastruktúrákban

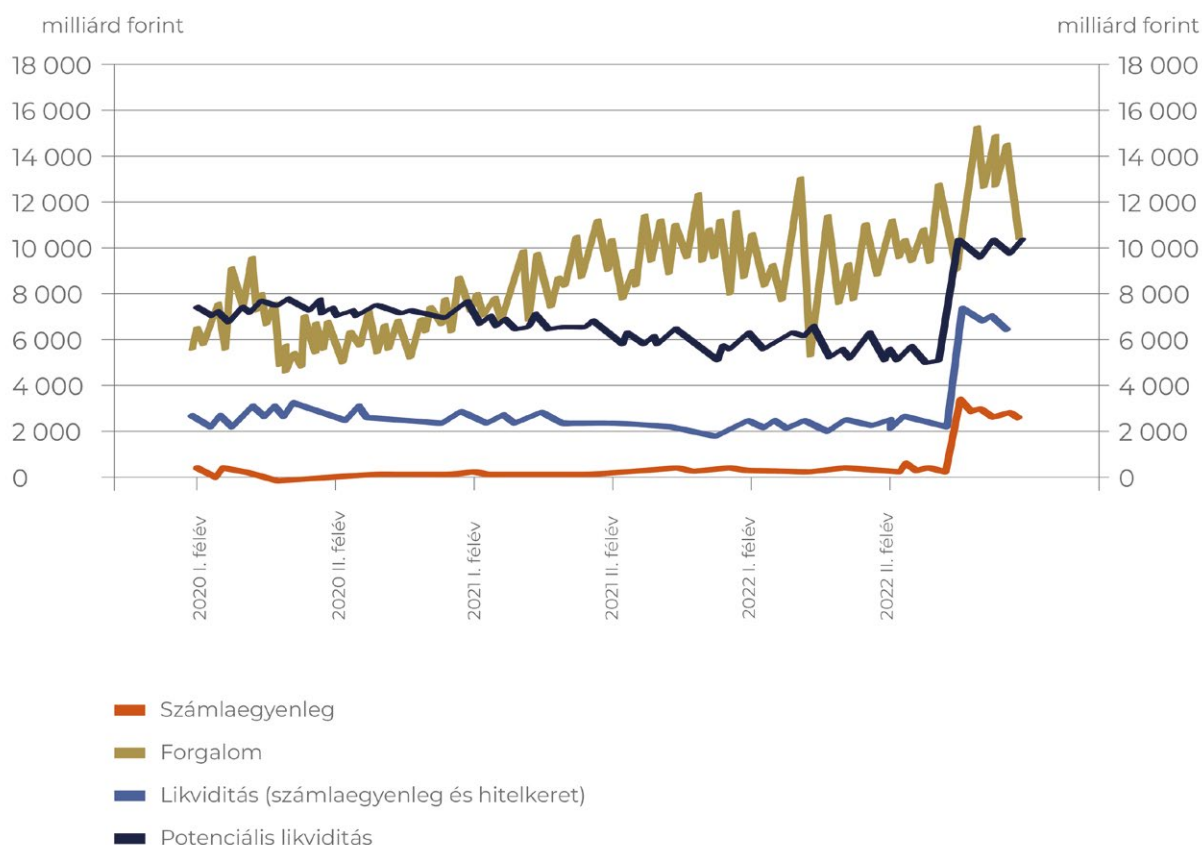
FELVIGYÁZOTT RENDSZEREK		DARABSZÁM (EZER DB)			ÉRTÉK (EZER MILLIÁRD FORINT)		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
VIBER		1 844	1 845	2 083	1 678	2 338	2 640
BKR	ÉJSZAKAI ELSZÁMOLÁS	96 121	97 353	93 777	9	10	5
	NAPKÖZBENI ELSZÁMOLÁS	154 179	138 021	156 590	113	130	178
	AZONNALI ELSZÁMOLÁS	93 660	135 583	153 352	14	22	28
KELER		490	545	610	173	203	250
KELER KSZF*		2 718	2 002	2 518	9	7	9

*Az adatok a tőkepiacra vonatkoznak.

A VIBER-résztevők likviditása az év utolsó negyedévére jelentősen megemelkedett, amely a jegybanki eszköztármódosításoknak tudható be, a likviditás az év egészében elegendő volt a megnövekedett és volatilisabb fizetési forgalom lebonyolítására. A likviditás szintje a VIBER-ben 2022 első 3 negyedévében viszonylag állandó volt, szeptember végével azonban a VIBER-résztevők számlaegyenlege és napközbeni hitelkerete drasztikus mértékben emelkedni

kezdt, aminek köszönhetően a likviditás a korábbi érték háromszorosára emelkedett. A likviditás ilyen mértékű emelkedése a jegybanki eszköztár módosításoknak köszönhető, míg a kötelező tartalékráta emelkedésével a VIBER-ben tartott fizetésiszámla-egyenleg növekedett meg, a fedezetként bevonható eszközök körének bővítésével a napközbeni hitelkeret emelkedett jelentősen.

5. ábra: A VIBER likviditás és forgalom

A napközbeni hitelkeret mögött álló zárolt fedezeti állományok összetétele is módosult 2022-ben. Míg az államkötvények részaránya 2022 utolsó negyedévében fokozatosan 10 százalékponttal csökkent, addig a nagyvállalati követelések részaránya jelentős bővülésen ment keresztül és 10 százalék feletti arányt képviselt a fedezetekből 2022 végére. A VIBER-résztevők potenciális likviditásának továbbra is elegendő hányadát (40 százalék) teszi ki a résztvevők mérlegében lévő opcionálisan zároltatható értékpapír-állomány.

A rendszerben lévő bőséges likviditás követelményeként továbbra is csak a VIBER-tranzakciók nagyon alacsony része kerül fedezetihiány

miatt sorba állításra, amelynek a számossága 45 százalékkal csökkent az előző évhez képest, továbbá a sorban eltöltött átlagos idő is jelentősen csökkent 2021-hez képest. Érdeklenség, hogy a jegybanki eszköztár módosítás következtében a VIBER-forgalom időbeli eloszlása jelentős változáson ment keresztül, mely nem növelte meg az elszámolási és kiegyenlítési kockázatot. Október 14-ével indult a 18 százalékos kamatozású betéti gyorstender, amelybe történő nagyértékű lekötések jellemzően 17 óra után kezdődtek meg, emiatt a korábbi 85-90 százalékos szint helyett a VIBER-forgalomnak mindössze 60 százaléka teljesült 17 óráig a gyorstender megjelenését követően.

A FinTech technológiák térnyerése már egyes jogszabályokban is megjelenik, ilyen többek között a DLTR is, amely alapján a kereskedés-piaci infrastruktúrák és központi értéktárak is igényelhetnek felmentést egyes jogszabályi előírások alól, amennyiben megosztott főkönyvi technológia (DLT) alapú értékpapírkiegyenlítési-rendszerrel kísérleteznének. A DLTR rendelet előtt az uniós pénzügyi szolgáltatási jogszabályok nem, illetve nehezen voltak alkalmazhatók a DLT-alapú infrastruktúrákra. Bár a DLTR rendelet már hatályos, egyelőre még nincs olyan központi értéktár, ami DLT-alapú értékpapírkiegyenlítési-rendszeren is szolgáltatásokat nyújtana a gyakorlatban.

A jelentős energiapiaci volatilitás és rekord magas energiaárak jelentős hatással voltak a piaci szereplőkre és a kereskedés utáni infrastruktúrára. A tavalyi évben tapasztalt rekord szintű áremelkedések rendkívüli likviditási nehézségeket eredményeztek a piaci szereplők számára, valamint jelentős kockázatokat a piaci infrastruktúrák, elsősorban az energiatermékek klíringjével foglalkozó központi szerződő felek számára. Az emelkedett biztosítékok finanszírozására bevont likviditási források megközelítették a piaci szereplők teljesítőképességének határait, ezért az Európai Unió jogszabálmódosításokkal és egy ársapka mechanizmus bevezetésével próbált védekezni a szélsőséges árfolyammozgások ellen, valamint a likviditási nyomás enyhítése érdekében.

A pénzforgalom és a pénzügyi infrastruktúrák aktuális kérdései

2023-ban az MNB megújította a pénzforgalmi stratégiáját, így az eddigi kétpilléres, infrastruktúra fejlesztést és használatösztönzést magában foglaló stratégia után most már a használatösztönzésen lesz a hangsúly. A pénzforgalmi stratégia fő célja az, hogy 2030-ra a teljes gazdaságban az elektronikus tranzakciók aránya széleskörű, általános használatösztönzés esetén legalább 60 százalék, további célzott intézkedések esetén pedig legalább kétharmad legyen. Az MNB eddigi pénzforgalmi stratégiájának keretében megvalósított infrastruktúra fejlesztés hatására már gyakorlatilag minden helyzetben lehetséges elektronikusan fizetni. Ezzel párhuzamosan, a fizetési helyzetek és az ügyfelek széles körét érintő általános használatösztönzés hatására nagy mértékben bővült az elektronikus fizetési megoldások használati aránya is. Erre alapozva a következő időszakban célzott intézkedésekre van szükség. Egyrészt ezekkel elérhető, hogy azokban a társadalmi csoportokban és fizetési helyzetekben is emelkedjen az elektronikus fizetés aránya, ahol jelenleg ez valamilyen okból elmarad az átlagtól. Másrészt ezekkel javítható a lakosság pénzforgalmi informáltsága és tudatossága, ami elengedhetetlen ahhoz, hogy megalapozottan tudjanak választani a fizetési lehetőségek között. A hazai pénzforgalom helyzetének értékelése, a kitűzött célok teljesülésének mérése, és az intézkedések megvalósulásának nyomon követése érdekében az MNB létrehozta a Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszert (PFM).

6. ábra: Az MNB korábbi pénzforgalmi stratégiájának eredményei és a jelenlegi stratégiai célja

EDDIGI KÉTPILLÉRES STRATÉGIA

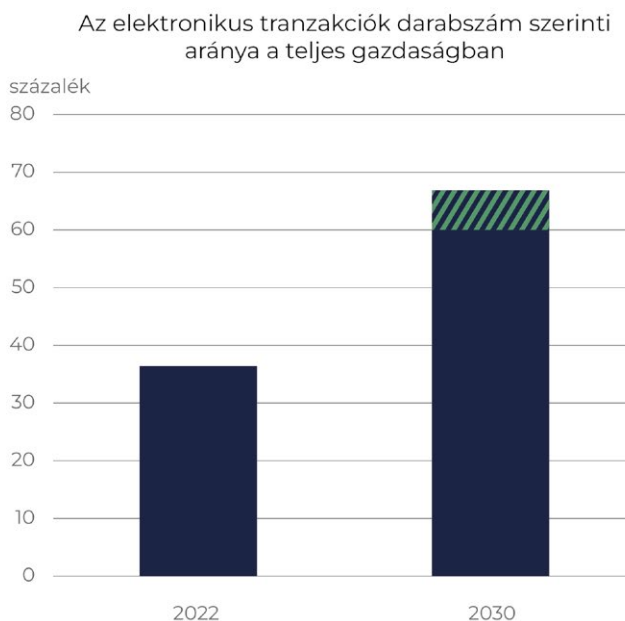

Infrastruktúra fejlesztése

Haznátöztönzés

STRATÉGIAI CÉL 2030-RA

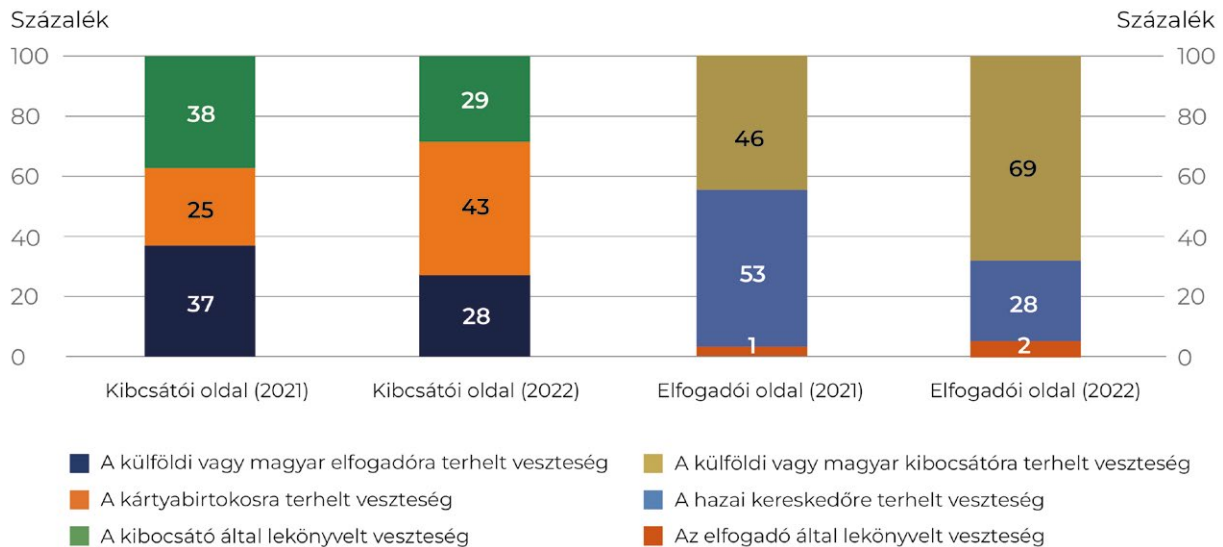

Megjegyzés: az elektronikus tranzakciók arányának meghatározásához a teljes gazdaságban lebonyolított összes fizetési műveletet figyelembe vesszük, tehát a bolti és internetes vásárlások, a számlafizetések, illetve a különböző szektorokon (háztartások, vállalatok, állami szereplők) belüli és szektorok közötti tranzakciók számát.

Bár a teljes forgalomhoz képest továbbra is elenyésző, nőtt az elektronikus pénzforgalomban megfigyelhető visszaélések mértéke, elsősorban a pszichológiai manipulációhoz kapcsolódó eseteken keresztül. Az Európai Gazdasági Térségen belül lebonyolított tranzakciók esetében bevezetett kötelező erős ügyfélhitelesítés egyes visszaélés típusoknál ugyan kezelte a problémákat, de tartósan nem tudta letörni a visszaélések növekedését, mindössze azok megoszlását változtatta meg. Hátrányos, hogy a fizetési kártyás visszaélések által okozott veszteségek egyre nagyobb része terhelődik a ban-

ki ügyfelekre. A fentiek kezelése érdekében az MNB három pillérű akciótervet dolgozott ki. Ennek keretében az MNB publikálni fog egy ajánlást a pénzforgalmi szolgáltatók számára, ami tartalmazza a visszaélések észleléséhez, megelőzéséhez, megakadályozásához, illetve kezeléséhez kapcsolódó MNB elvárásokat. Emellett az MNB a GIRO-val közösen dolgozik egy Központi Visszaélésszűrő Rendszer létrehozásán, amely mesterséges intelligenciára alapozott elemzéssel támogatja a visszaélési mintázatok korai felismerését, illetve hatékony azonosítását.

7. ábra: A pénzforgalom egyes szereplői által a bankkártyás tranzakciókkal lebonyolított visszaélések kapcsán viselt kár alakulása

Harmadik lépésként 2022 végén KiberPajzs néven egy széleskörű együttműködésen alapuló tájékoztatási programot indított az MNB, a Magyar Bankszövetség, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat - Nemzeti Kibervédelmi Intézet, illetve az Országos Rendőr-főkapitányság, és a résztvevő intézmények köre folyamatosan bővül. A KiberPajzs projekt kampánya hétköznapi emberek

példáján keresztül hívja fel a figyelmet a veszélyekre, és ad információt arról, hogy mik azok az alapvető mintázatok és magatartási formák, amelyekre odafigyelve el lehet kerülni a visszaéléseket. Ennek keretében felhívja többek között a figyelmet az azonosítók és jelszavak biztonságos kezelésére, a különböző üzenetek körültekintő értelmezésére és a gyanúsan kedvezőnek tűnő ajánlatok átgondolására.

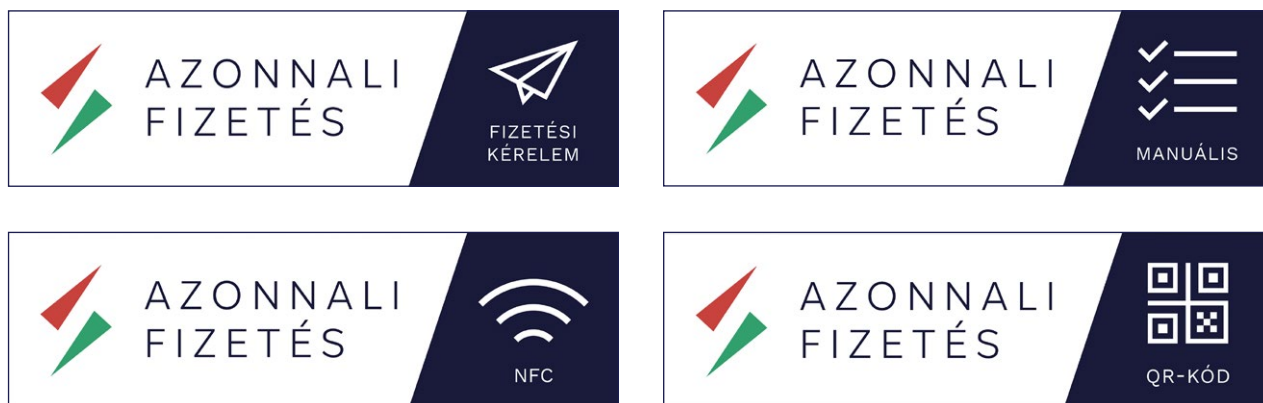
8. ábra: A KiberPajzs kampány egyes tájékoztató elemei

Az Európai Bizottság a Magyarországon már 2020 óta működő modellt követve, szabályozással szándékozik kötelezővé tenni a pénzforgalmi szolgáltatók számára az azonnali fizetési szolgáltatás nyújtását az euró fizetésekre vonatkozóan. Míg azonban az európai szabályozás az azonnali fizetési alapszolgáltatás teljeskörű elérésére határoz meg ütemtervet, addig az MNB legújabb szabályozási módosításai már a kiegészítő szolgáltatások kiépítésével kapcsolatos követelményeket határozzák meg. Az MNB rendeletben szabályozta 2022 végén, hogy a

fizető felek számára kötelezően elérhetővé kell tenni a QR-kód és a fizetési kérelem alapú tranzakcióindítást. Emellett tartalmazza különböző ügyfélértékelési, értesítési szabályok bevezetését, valamint a QR-kód esetében hitelesítési elem elhelyezését írta elő a fizetési megoldás minél biztonságosabb használata érdekében. Ezek mellett a kötelezően azonnali fizetési rendszerben teljesülő tranzakciók értékhatárát megemelte 10 millió forintról 20 millió forintra.

9. ábra: Az Azonnali Fizetés egyes arculati elemei

2023. július 1-jétől az alapszámla havi díjának maximuma az eddigi harmadára, 1000 forintra csökken. Az alacsonyabb havidíjak, valamint a QR-kóddal vagy fizetési kérelemmel indított átutalások idén év elejétől kötelező ingyenessége következtében az alapszámla egy széles körben kedvező feltételekkel használható számlacsomaggá válik, amivel becsléseink szerint

mintegy 4 millió ügyfél tudja csökkenteni a banki költségeit. Annak az 1,4 millió ügyfélnek pedig kifejezetten jó választás lehet az alapszámla, akiknek a számlájára jelenleg legfeljebb a minimálbérnek megfelelő összeg érkezik, és így nem jogosultak kedvezményes számlacsomagokra.